

Discussie Groene Investerings

Over groene investeringen bestaan onder vakgenoten veel, vaak controversiële meningen. De discussies over de gehanteerde opbrengstprognoses voor teakplantages liggen nog vers in het geheugen. De redactie wil in het Nederlands Bosbouw Tijdschrift graag een inhoudelijke discussie voeren over particuliere beleggingen in bos. De informatie die hierover in advertenties en brochures wordt gegeven roept nogal wat vragen op. Daarom starten we met een bijdrage over een van de bekende aanbieders van dergelijke beleggingen in Nederland. In de komende nummers willen we graag ook aandacht besteden aan andere

zienswijzen. Uw reacties zijn welkom. Mits goed geschreven en voldoende informatief. De redactie behoudt zich het recht voor een selectie te maken uit de inzendingen.

Naschrift

Kort voor het ter perse gaan van dit nummer bereikten ons uit de Bosbouwvereniging zorgwekkende berichten over de gang van zaken bij deze "groene investeringen". Daarom zullen we hier in het volgende nummer nog indringend op terugkomen.

Redactie NBT

Interview met Jan Bos, Groen Invest Nederland

Meer bosaanleg door groeninvesteringen zonder subsidie

Sinds 1995 bestaat Groen Invest Nederland (GIN). Dit legt Robiniabossen aan op landbouwgronden. Maar hoe zit het nu met Robinia? Is het hout niet altijd krom en zeer 'nervuus' en is de boom niet een agressieve exoot? Of is de soort ondergewaardeerd en prima geschikt om CO₂ te binden, uw portemonnee te spekken of om als tuinmeubel uw terras te verfraaien? Een gesprek met Jan Bos, directielid van GIN, op 1 augustus jl.

Interview met Jan Bos (foto: John Vos Fotografie)

Hoe zijn jullie op het idee gekomen om te investeren in robinia? 'Pas sinds een jaar of vijf gingen veel mensen geld beleggen in de teakplantages in Costa Rica en Brazilië, er kwamen veel houtfondsen en er was interesse om te beleggen en om jarenlang op resultaat te wachten. Dus wij dachten: 'Wat kunnen we daarmee in Nederland?' We zochten

contact met de Stichting Robinia en lazen literatuur van het toenmalig IBN-DLO. Er bleek een snel groeiende Europese hardhoutboom te zijn en er was vraag. Op basis daarvan is dit bedrijf opgezet. Wij kopen grond, planten en onderhouden de bomen, de kennis komt van de Stichting Robinia en wij zorgen voor de klanten.'

Wie zijn jullie beleggers en wat verwachten ze?

'Onze beleggers zijn Jan Modaal en Jan Modaal+, tussen 32 en 50 jaar. Ze beleggen voor zichzelf of voor de kinderen en doen mee door het groene karakter van de belegging. 'Ik heb een eigen bosje' doet het goed op een verjaardag.

Per jaar verspreiden wij 25 miljoen mailings en per week worden een paar honderd antwoordkaarten geretourneerd. Na het sturen van meer informatie neemt één van onze zestien vertegenwoordigers contact op. De helft van de mensen vraagt dan een persoonlijk gesprek aan. We hebben rationale folders, bijvoorbeeld over pensioen, fiscus, garanties en zekerheden maar ook meer emotionele, betreffende milieu, toepassingen van het hout e.d.'

Wat levert het groengroeiplan de investeerders op?

'Als je gaat beleggen, koop je 875 bomen (1/8 ha met 7000 bo-

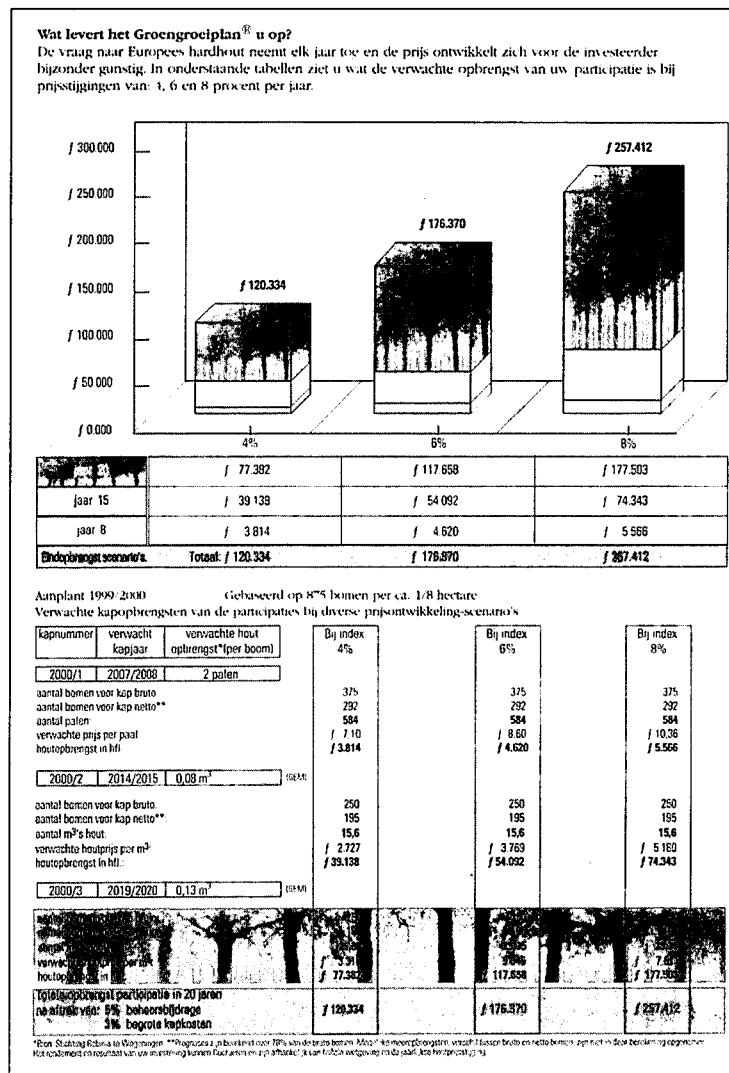
Feiten & Cijfers van het
Groengroeiplan 2000

men / ha) en huur je de grond. De klant betaalt daarvoor bijna 25.000 gulden, dit is inclusief: planten, snoeien, verzekering e.d. Het GIN heeft de plicht om te zorgen voor een zo goed mogelijk onderhoud, teelt en opbrengst. Deze opbrengst bestaat uit een dunningskap na 8 jaar, een lichte zaaghoutkap na 15 jaar en een gemiddelde zaaghoutkap na 20 jaar. Van iedere kap krijgen wij 5% en de klant 95%. Bij de berekening van de prognose zijn we uitgegaan van een prijsstijging van het hout tussen de 4 en 8%. Bij 6% ontvangt de investeerder in 20 jaar zo'n fl. 175.000 (na aftrek van 5% beheerbijdrage en 3% kapkosten).'

U gaat uit van een -bijna niet te geloven- prijs van fl. 5.000,- / m³! Waarop baseert u dat? Gemiddeld gaat u nu al uit van fl. 1500,- / m³ en een prijsstijging van 6% / jaar! Dit betekent over 20 jaar een prijs van fl. 5000,-. Hoe zit dat?

'Daarvoor hebben wij vier overwegingen:

- 1) Momenteel komt er alleen maar krom hout uit Hongarije. Daarom heb ik onderzoek laten doen naar houtprijzen van soorten met een overeenkomstige duurzaamheidsklasse. Bij kozijnenhout denk je dan al snel aan Meranti of Merbau (ondertussen is met lamineren en vingerlassen Robinia zeer geschikt te maken voor kozijnen, zelfs zo dat het twee keer langer meegaat dan Meranti). Bij Meranti zie je de laatste 25 jaar een prijsstijging.
- 2) Er komt een toenemende vraag en een verschuiving naar betere kwaliteit. De FAO (wereldvoedselorganisatie) zegt: 'Met de huidige bevolkingsontwikkeling kun je er op rekenen dat de komende vijftig jaar de houtbehoef-

te zal toenemen met 50%, enerzijds door de bevolkingsgroei en anderzijds doordat mensen op een hoger welvaartsniveau komen'. Hadden we vroeger stoeltes van buisjes en lapjes, nu willen we houten stoelen.
3) Door de maatschappelijke druk zal ongelimiteerde houtoogst uit tropische bossen steeds moeizamer worden. Maar ook de huidige discussie over creosoot-olie heeft effect. Vorige week stond een advertentie in de krant van Rijkswaterstaat: 'Bied mij alternatieve houtsoorten want

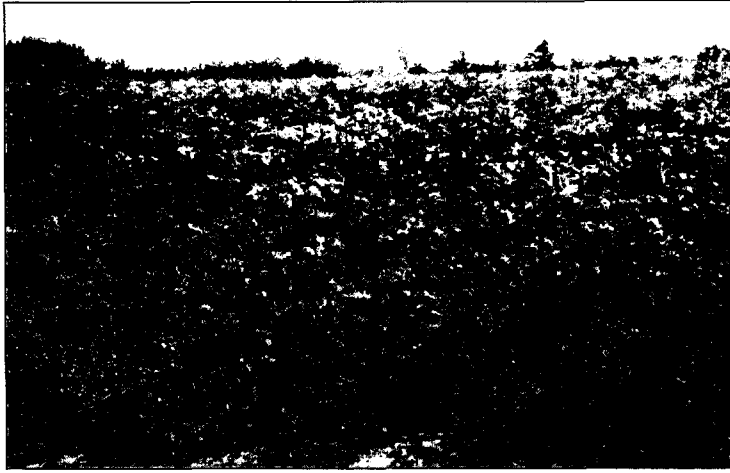
ik mag niet meer met gecreosoteerd hout werken.'

4) Ook zal door de verhoogde druk van de recreatie de houtkap plaatselijk gaan afnemen.

Deze ontwikkelingen leiden tot een grotere vraag (met een beperkt aanbod) vandaar dat wij denken dat er een prijsstijging is.'

Waarom gebruiken jullie zo'n korte omlooptijd van slechts 20 jaar? De boom groeit dan toch net lekker en u wilt toch ook kernhout?

'We maken ons geen zorgen over de vorming van kernhout want na

Aanplant Robinia

20 jaar is de dbh van de boom ongeveer 22 - 25 cm. Uit proeven van Alterra blijkt dat 7-jarige bomen maximaal drie spintringen hebben, de rest is kernhout. Je moet niet vergeten dat wij landbouwgrond kopen, gewoon voor zo'n fl. 60.000 / ha en geen boompjes planten op arme bosgrond.

Voor de korte omloop hebben we twee redenen: houtrot en beleggersmentaliteit. Ik zou heel goed 25 jaar lang door kunnen gaan. Maar -hoe raar het ook klinkt voor een hardhoutsoort- na 30 tot 35 jaar is er een grote kans dat er van binnenuit rot ontstaat.

Een belangrijker reden is dat wij de beleggers lang 'aan het lijntje' moeten houden. Net zei ik al dat die beleggingen grote invloed hadden en er waren binnen de kortste tijd wel een miljoen rekeninghouders bij de nieuwe spaar- en beleggingsfondsen die wel 15 à 20 jaar op hun geld wilden wachten. Als uitgangspunt hebben wij voor 20 jaar gekozen want 15 jaar vonden we te kort.'

Robinia staat bekend als 'nervus hout', hoe zit het met jullie Robiniahout?

'Heel herkenbaar! Bijna al het Robiniahout in Nederland is afkomstig uit Hongarije, een beetje

uit Frankrijk en Roemenië. Hongarije heeft 25 jaar geleden bomen aangeplant voor erosiebestrijding en brandhout. Ze wilden een hard groeiende soort en één die ook veel brandhout geeft. Aldus werd de Robinia op de zandgronden aangeplant, want net zoals bij ons doe je dat niet op vruchtbare grond. Na het uiteenvallen van het Oostblok, werden de mooie stammen verkocht. Jammer genoeg ontbraken de kennis en de middelen om het hout goed te drogen en te verwerken en narigheid was het gevolg. 'Nervus', zoals u al zei en dat was nog een eufemisme. Doornebal (zagerij uit Veenedaal) zegt weleens: 'Het springt en het buigt en het barst alle kanten op als je het niet goed bewerkt.' Omdat de oplossing ligt in de bewerking, heeft Doornebal daar zelf een afdeling gevestigd om die kennis over te brengen.

Waarom geen collectief bos i.p.v. voor iedereen een stukje bos?

'Dat zou ook mijn voorkeur genieten maar dat mag niet. De Nederlandse Bank stelt voorwaarden aan beleggen: 'Als je omgaat met geld van mensen dat je terug moet geven, dan moeten wij dat kunnen controleren. Als het een collectief is -dus als het niet terug

te vinden is- heb je een vergunning nodig van de Wet Toezicht Belegging.' Je hebt geen vergunning nodig als elke belegging terug te voeren is op een individuele investeerder. Dit is bij ons het geval want nu krijgt iedere investeerder een perceel, bijvoorbeeld: Finsterwolde L682, nummer 2. Maar als alles in een grote pot (een heel bos) aangroeit, moet je wel een vergunning hebben. Het voordeel van een vergunning is dat je een prachtig keurmerk hebt, maar het nadeel is dat de wet niet ingesteld is op dit soort fondsen als wij. Want ze stellen aan al hun beleggingsmaatschappijen dezelfde eisen, dus wij met 40 mensen moeten aan dezelfde eisen voldoen als bijvoorbeeld een ABN. Ik zou dan dagelijks de intrinsieke en totaalwaarden van mijn onderpanden moeten weten. Nou, dat wordt knap lastig met bomen. Daarom hebben we percelen per individu en niet een klantcollectief.'

Hoe vinden jullie grond voor de aanplant?

'We laten Stichting Robinia bodem en groeiplaatseisen opstellen inclusief watertrappen e.d. Aan onze twee makelaars en andere aangeschreven makelaars vragen wij uit te kijken naar akkerbouw- of weidegrond. Op de kaart bekijken we eerst globaal of het aangeboden groeiplaats-technisch zou kunnen. Dan kijkt de Stichting Robinia ter plekke of de grond geschikt is. Vervolgens gaan we naar de gemeente voor toestemming op basis van het gemeentelijke bestemmingsplan of dat er een procedure opgestart moet worden voor bosaanleg. Je hebt wel een vergunning nodig voor het (tijdelijk) aanplanten van bos, maar de grond behoudt de bestemming landbouwgrond. Dit

is prettig voor de gemeente omdat zij vrijwel nooit haar beperkte areaal landbouwgrond kwijt wil aan permanente bosgrond. Voor ons is het een voordeel want je krijgt nu geen grote waardevermindering van de grond omdat de landbouwgrond niet wordt omgezet in bosgrond en het valt niet onder de Boswet.'

Wat vinden de gemeentes van jullie plannen?

'Wij kopen veel grond in Noord Nederland. De voornaamste redenen voor een gemeente om bosaanleg niet toe te staan is: 'Wij willen het gebied open houden'. Vaak staat dit nog niet beschreven in het bestemmingsplan, maar er komen steeds meer plannen die bosaanleg meteen uitsluiten. Gemeentes die juist wél bos willen, krijgen weerstand van de bewoners: 'Straks kan ik nog maar 2 km ver zien en geen 3!' Om zich in te dekken wordt dan vaak voor een procedure gekozen. Het wordt dus steeds lastiger voor ons. We denken er wel eens aan om naar het buitenland uit te kijken.

Het is dus moeilijk grond te krijgen. Van alle aanvragen is van 40% de groeiplaats niet geschikt en 50% wordt afgewezen op het bestemmingsplan. Vier man zijn continu bezig om die bestemmingsplannen te bekijken. Het lukt bijna niet de maandelijkse benodigde 15 tot 20 ha te vinden. We hebben nu 780 ha grond in eigendom en 30 ha in erfpacht. Na een omloop van 20 jaar valt er weer grond af, en elk jaar komt er weer zoveel bij. De gemeente kan na 20 jaar zeggen: 'Weg met dat bos!' of 'Leuk bos, laat maar staan!' Om er zeker van te zijn dat we na 20 jaar mogen kappen, regelen we op voorhand vrijstelling (Boswet) en kapvergunning. Krijg ik die niet, dan gaat het niet door.'

Van wie kopen jullie de grond?

'Alle grond die we kopen is van boeren die stoppen. Als je 30 à 40 ha hebt, kun je economisch gezien niet voort blijven boeren en moet je of de buurman uitkopen of jezelf laten uitkopen. We krijgen nauwelijks grond aangeboden van overheid, gemeenten of andere instanties. Jammer. Bij Staatsbosbeheer (Flevopolders) hebben we 25 à 30 ha in kleine stukje van 5 ha in erfpacht. We hebben ook erfpachtcontracten bij boeren, dat begint nu pas een beetje te komen. Boeren verkopen niet graag iets dat in waarde stijgt. Nu komen er boeren die zeggen: 'Nou, ik wil wel verpachten want dan blijft het mijn grond.' Voordeel is dat de verpachter erbij betrokken is, hij kan ook wat in het onderhoud betekenen en voor hem is het belangrijk dat hij zijn land houdt. En wij hoeven een grote investering niet in een keer te doen. Want als ik tegenwoordig fl. 60.000 / ha moet betalen en je wilt 70 ha dan ben je meteen 4 miljoen kwijt. Natuurlijk is het mooi om na 20 jaar de winst over de grond te ontvangen maar daar doe ik het niet om.'

Welke teeltmethode gebruiken jullie?

'Eerst maakt de Stichting Robinia een grondinrichtingsplan en wordt de grond onderzocht. Dat kan dus aanpassingen betekenen in bijvoorbeeld het slotenplan. Als het terrein plantklaar is komt er plantsoen uit Hongarije, uit zaad van mooie mastboom-bossen. De boompjes worden, zonder mest- of bestrijdingsmiddelen, ingeplant door een dochtermaatschappij van de Stichting Robinia. Wij hebben gekozen voor een hoog plantaantal van 7000 / ha. In Hongarije hebben ze lang heel onregelmatig geplant. Maar sinds vijf jaar legt men ook plantageteelt aan met 1,10 tot 1,50 m tussen de rijen.

Uit proeven blijkt daar dat bij grotere plantafstanden de zijtakafstoting vermindert zodat je veel moet snoeien. Vlak na de aanplant worden de boompjes op 5 cm boven maaiveld afgeknipt en een jaar later worden ze 'op enen' gezet. In het tweede jaar vindt vormsnoei plaats (zuigers en zijtakken). Het wel of niet afknippen in het eerste jaar is nog steeds een discussiepunt. Door onderzoek kwamen wij tot de ontdekking dat het afknippen op 5 cm en daarna 'het op enen zetten' absoluut de meest sterke groei en rechte bomen geeft. Na het uitlopen komen de machines om het onkruid weg te halen. De meeste kosten zitten dus in de eerste jaren.

Na twee jaar is het al bijna 2/3 gesloten, geheel op natuurlijke wijze, dus zonder gif. Gif kunnen we ons gewoon niet permitteren want wij roepen dat we iets met de natuur willen.

In het vijfde jaar snoeien we met dure hoogwerkers de toppen van 30% van de mooie bomen die wij de toekomstbomen noemen. In het achtste jaar halen we de grootste concurrenten -ongeveer 40%-bij de toekomstbomen weg. Dit levert licht paalhout op. In het vijftiende jaar vindt de tweede selectieve dunning plaats, de mooiste 1000 bomen stellen we nu helemaal vrij. Als de bomen 20 jaar zijn wordt de hele opstand gekapt.

In ons model zouden we meer bomen kunnen overhouden met een hogere opbrengst, maar we blijven aan de voorzichtige kant. Ik ben geen bosbouwer, wel veel gelezen maar dat blijft lekenkennis. Ik ga af op de vakkennis van een medewerker van de Stichting Robinia, aanhanger van het toekomstbomenmodel. Op basis van deze aannames zijn we van start gegaan. Eigenlijk zou je de verschillende methoden 20 jaar moeten volgen. Dan heb je wetenschap en weet je het zeker.

Maar dan ben je markttechnisch te laat.'

Wat zijn jullie problemen?

'Het referentiekader ontbreekt. We zijn gewoon begonnen zonder dat er veel ervaring was met plantageteelt op landbouwgrond. Ik kan moeilijk zien of we uit de pas gaan lopen bij onze prognoses. We hebben een heel beheeren onderhoudsprotocol dat iedere keer door de Stichting Robinia gemonitord wordt. Totnogtoe klopt het maar we hebben wel wat reserves ingebouwd. Voor het geval de bomen niet groeien, hebben we een uitgebreide teeltcalamiteitenverzekering afgesloten bij de Nationale Nederlanden. Als de houtmarkt in elkaar stort, heb je gewoon pech. Maar onze afdeling Research & Development werkt natuurlijk wel aan het vermarkten van het product. Hout op stam aan de weg brengt nog geen fl. 400 / m³ op. Dat schiet niet op. Samen met al dan niet bestaande zagerijen kijk je hoe het product beter verkoopbaar wordt. Zo hebben we bij enkele bedrijven Robiniaparket in hun showroom gelegd maar ook het verbeteren van de manier van drogen en verwerken leidt tot een veel betere prijs. Het hout moet opgewaardeerd worden. En we

zoeken naar een beter afzetgebied. Anders haal ik die prijs niet.'

Proberen jullie nog te certificeren?

'Ja, maar dat is tot nu toe nog niet gelukt. Certificeren is een vorm van marketing, de klant moet een grotere algemene acceptatie van houtgebruik krijgen. Een gewoon bekend keurmerk, waarvan de consumentenbond zegt 'Dat is goed!' helpt altijd, zoals het FSC-keurmerk. Dit zou ook kunnen gelden voor een CO₂-keurmerk. Ook voor een onafhankelijk keurmerk zou ik wat willen doen. FSC vindt het vervelend dat het ongemengd is. Maar het echte probleem zijn de plantages. Op zich mag het wel want hun regel is dat hout geteeld in plantages, ook bescherming biedt voor bestaande bossen (immers, des te meer plantage bos des te minder druk op andere bossen). Maar, in productiebeplantingen mag je maximaal 5 ha vlaktegewijze per (aaneengesloten) bosperceel kappen en op percelen kleiner dan 20 ha mag je niet meer dan 25% per 5 jaar kappen. Tsjja, ik heb 700 perceeltjes, die na 20 jaar worden gekapt. In Mexico hebben ze bij diverse teakplantages wel toestemming om meer dan 5 ha te kappen. Maar de Nederlandse

FSC durft geen grote oppervlakten vrij te geven omdat ze bang zijn dat de bestaande bosbouw daar weer gebruik van gaat maken. Ik word dus gezien als een ordinaire houtteeler. Toch heb ik geen enkele boom kapotgeslagen om er bos op te zetten. Dus mijn bos voegt altijd 20 jaar toe! Ook in de CO₂ reductie! Het CO₂ verhaal is nog in een prematuur stadium. Eén m³ Robinia bindt wel 1265 kg CO₂! maar wij krijgen nauwelijks gehoor. Het gaat me niet eens om de opbrengst maar het gaat me wel om het soort idee. Ik snap het niet: we hebben 800 ha aangelegd daar valt toch wat van te gebruiken? Ook voor andere regelingen komen we niet in aanmerking want Robinia is een exoot.'

Maar wat gebeurt er als het resultaat straks tegenvalt?

'Door een teeltcalamiteitenverzekering af te sluiten en uit te gaan van slechts 78% succesvolle groei e.d., proberen we risico's te vermijden. Maar mocht bijvoorbeeld de houtmarkt instorten, dan is dat een risico voor de belegger. Ik kan geen garanties verstrekken maar wel zo goed mogelijke prognoses maken.'